

Legislegelőcsőbb forrás
a következő őszi és téli időnyre vásárlatokat tenni csakis

Grossmann József,
Budapest, király-utca 27.
a magyar koronához.

Rész	Méter
Sima, csikos és kockás ruhaszövetek	25-30 kr. 33-39 kr.
Angol lüster és balerós	27-40 35-52
Sima és csikos baige	36-45 46-58
Szines angol mohair	38-45 49-58
Csikos moható selyem	1.00-1.25 1.29-1.62
Fekete és szines noblesse	1.25-2.50 1.62-3.25
Fekete lyoni fülle	2.00-2.80 2.57-3.35
1/4 termo, rendkívül finom	-60-1.40 -78-1.80
1/4 ruba-fanelok és cheviott	1.10-1.50 1.40-1.92
Legjobb szines mosó-parczok	30 35 39-45
Fehér szőr- és plüss-parczok	35-35 39-45

Egyezsemind ajánlom nagy gyári rakományt rumburgi, creas- és fonal-vaszonból, 30 és 35 rőfös ágy- és asztalmenüek, chiffon, gyapjú- és rips-terítőket, csipke-függönyöket, francia eretón- és perkalineket, mint szintén minden a szakba vágó cikkeket igen olcsó árakon

Vidéki megrendelések azonnal pontosan teljesítennek, és minták kívánatra ingyen és bérmentve megküldetnek 2253-4

Legislegelőcsőbb forrás!

Valódi eredeti Serail-Pasta, tapasztaltatzerüleg legbensendek, pattanások, arcrovörösség, bírák, ráncok, mályfai stb. ellen, minden évszakban biztos segélyt nyújt, és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztálattanságait eltávolítja. Ára 1 frt 50 kr.

Valódi eredeti Serail-bőr-iffujtó-tej, keleti mosdó-dóan hasznáira, sejtíti a bőrt, s török ifjusági franszget kölcsönök annak, ezen föllimulhatlan szer különösen használták fürdő és minden mosakodás után és ha az arca a nap bőségének vagy hidegnek kitéve van. Egy üvege ára 90 kr.

Valódi Serail-hajnövesztőszesz, Eszen világhírű balzsam anyagnak készült, melyből készítették: ezen balzsam - mint szemmel má - megveszírőből készült, emellett az azon rendkívül erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legduzsabb haját növeszti. Egy elegans nagy porcelán-tégely ára 2 frt o. e.

Valódi Serail-fejkorpa-szesz, az egyetlen szer, mely után az annyira alkalmatlan fejkorpa megsemmisül, valamint a sömörképződést a fejborón egyszerűen megszünteti. Egy üvege ára 90 kr. o. e.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs, még fiatal embereknek is a legelőcsőbb idő alatt a legduzsabb szakállt növeszti. Több ezer férfi ezen csatlalhan szernek köszöni legzebb díszét. Ára 1 frt 60.

Valódi keleti haj- és szakáll-festőszesz, barna és fekete hajnak előbbi természetes színtől visszahúzza, vörös vagy szőke haját tetészet szerint barnára vagy sötét-feketere fest. Ára 3 frt 20 kr minden hozza szikésos készletekkel. (Össze nem tévesztendő az európai hajfestőszerekkel!)

Pasta Miracula, indiai növényzsírakból készült fehér ártal, melyet gyökere csak fehéredni képes és fiatal embereknek is előadunk, s mely sem izsádag, sem többszörös törődés által el nem tavoltható. Ezen ki üző szer minden festészetnél többre becsülendő. Ára 1 frt 50 kr.

A fentebb elősorolt készítmények, a legelőcsőbbek pipere-asztalainál nélkülözhetetlenek s az összes európai szepítészereket fölmúlják, mert nem önkényűleg választott anyagokból készítenek, hanem közvetlenül a Kelet növényéből veszik és szerződésen át a Serail kizárólagos titkát képezték; egy világszerte ismert illatszer-vegyszeri műhelyből erednek. Mustapha Effendi, csász. török udvari illatszerész Konstantinápolyban. - Valódi és eredeti minőségben Európában csak az alábbnevezett forrártáiban kaphatók:

REISS B. urnál Budapest, király-utca 46. szám, I. emelet,

ková minden megrendelések intézendők, melyek pontosan és lelkiismeretesen az összes előleges bekielölés vagy tányvadás mellett teljesítenek. Minden cikk mellé a szükséges használati utasítás hozzászótva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás- és bályegért 20 krral több számítottak. 1870

UJI

30 kr. viba mártva, azal fel- avig szép f-ketén írhatni.	90 kr. Tiszt szob-kefés- Ker. lapos fokrész.
90 kr. Oműködő egérfogó, egér után újabb fogásra kézen áll.	1.25 kr. Ventilátor garter, egy kötő, művészen szabott, ronyó- kapucsinus mint jelölésű és her- m.
85 kr. Marguelidon ker- vág, legjobb párisi ragasz porcelán, üveg, márvány stb. szes.	5 ft. Metallaphon ital- szau érc-czimbalom fel hangok- kal és két teljes oktávával.
40 kr. Valódi Naxos kre- vág-eközök élesítőre, min- deakinek nélkülözhetlen.	1.50 kr. Assal bor-örö, melyekből lehetősé- ges, az étkeket folyton friss fűszere- l ellátni.
30 kr. Töküzem-tele, mely 2 perce alatt el- távolítja a kemény bőrt.	Krk krk ismét- eladók résére.
2.50 kr. Merveleus-tele, mely grafa nélkül tögön írhat ad. 60, 80, 1.60 kr. Pipas Cosm polites de Sirasburg, laga- mely mek szedvesz ppa dolhányak, minden dol- mányok igen ajánlat-s.	1.20, 1.50 kr. Bougolt Capar, tement, kelet gyertyatartók szél ellen.
14.50 kr. Töltes szobal- l. k. Schräber tanár utannatásával.	20 kr. Csomadmir, mely viba márta a fűtémét énekét utánozza.

Levél által is megrendelhető kivetkés azim alatt:
KERTÉSZ TÓDOR BUAPÉST,
Dorothy-utca 2.

VASÁRNAPI UJSÁG

Eladó birtok.

1 1/2 órányira egy kies és egészséges éghalati vidéken 160 hold szántóföld és szőlőből álló gazdaság, kényelmes svájci stílusban épült nyaraló és parkál, valamint gazdasági épületekkel együtt szabványos eladó. Értekezhetni aldirotnál.

Gyöngyös, 1876. okt. 10. Csizmazia László.
(Gyöngyösön, úri utca Kren-féle házában.)

Szalon-garnitúrák

olcsók és szilárdak, közvetlen forrásból való megszerezhetősére nyújt alkalmat üzlet-telepem; csak az azáltal tehetően azt az alábbi áratok, hogy én azok saját készítője vagyok. 1 kanapé, 6 karszek ripzből 120 frt, gobelinből 135 frt, selyemből 150 frt; ép úgy kaphatók satin vagy cretona alkalmas garnitúrák is a legnagyobb választékban. 2246

Terem: Budapest, vázi körút 61. I. em., a templommal szemben. Karner József, kárpitos-mester.

A FRANKLIN-TÁRSULAT nagy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

Már teljesen megjelent.

BERNSTEIN
A TERMÉSZETI KÖNYVE
FRANKLIN-TÁRSULAT.

Huszonegy füzet.
Ára füzetenként 50 kr.

Közérdeklő olvasmányok a természettudományok köréből.

A tudomány minden ágazatai között a természettudományok azok, melyeknek terjesztése és ismertetése sok hiányban szenvedő tanrendszertünk a legkevesebb gondot fordít. Felsőbb és alsóbb tanintézetünkben egyiránt még ma is sokkal magasabb súlyt fektetnek a holt nyelvek tanítására mint a mindent fönttartó, minden élet alapföltételét képező természettudományok megismertetésére. És ha meggondoljuk, hogy az érettebb kornak nemzedéknek még többet és kizárólagosabban kellett foglalkoznia a holt bölcsesség-gel, ugy hisszük, a t. olvasó közönség egyetért velünk abban, hogy bézagoz pótolunk szaktudományi művekben ugy sem föltötte gazdag irodalmunkban, midőn az e tekintetben csaknem páratlanul nagy német irodalomnak e kitünő termékét anyanyelvünkre átültették. Tettük pedig ezt annál is inkább, mivel komolyan meg vagyunk győződve, hogy a magyar faj sajátosságos s nem is föltötte előnyös helyzetében, csak ugy állhat meg sikerrel a népek nagy versenyében, ha a reáltudományokban, melyekre van alapítva korunk egész iránya, szintén lépést tart a többi művelt nemzetekkel.

Minden egyes füzet külön is kapható.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre - 12 frt, fél évre - 6 * Csempén a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre - 8 frt, fél évre - 4 * Csempén a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre - 6 frt, fél évre - 3 *

44. szám. - 1876. Budapest, október 29. XXIII. évfolyam.

Erfurti óriás-spárgalapantákból
legjobb három éveseket
ajánlunk 1000 dbonkint frt 22.-
100 3-

Connover óriása, Amerikából, jelesnek elismerve, 100 dbonkint ft 4.-
Bécsi bankjegyek teljes értékűnek fogadtatnak.
Tenyészési utasítás minden küldeményhez mellékeltek.
Legjobb küldési és veteményezési idő: október - november.

Jühlke Ferdinand utódai Erfurtban Németországban, magkereskedő, mű- és kereskedő-kertészete német császári magkereskedő-cég.

REISS B. urnál Budapest, király-utca 46. szám, I. emelet,

ková minden megrendelések intézendők, melyek pontosan és lelkiismeretesen az összes előleges bekielölés vagy tányvadás mellett teljesítenek. Minden cikk mellé a szükséges használati utasítás hozzászótva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás- és bályegért 20 krral több számítottak. 1870

Az ember-bonctan, élettan és életrendtan
rövid kivonathban
tornatanitók számára.

Irta
Dr. TORDAY FERENC.
A szöveg közé nyomott három ábrával.
Ára füze 1 frt.

JAKAB ISTVÁN.
1798-1876.

Néhány nap híján 78 évre terjedt hosszú és munkás élet után ment a sirba irodalmunk egyik érdemes veteránja: Jakab István, az akadémia levelező tagja s a volt helytartótanács nyugalmazott tanácsosa. Mint költő, műfordító, közhasznú ismeretek terjesztője, műbíráló, zeneszerző, stylista egyaránt jó nevet vívott ki különösen azon roppant munkásság által, melyet sokoldalú működése mindenik terén kifejtett. Hosszu életet élt, s bár szelleme elvességet és derültséget mindvégig megtartotta, de megérdemelt nyugalomba vonulva vissza, s munkálkodni megszünve, újabb nemzedékek elfeledték nevét az irodalomban, újabb irányok elmosták nyomait, s ő, túlélve magát és hatását, csaknem észrevétlenül szállt le sirjába. De a hű munkás megérdemli, hogy emléke fölújítottassék és átadassék az újabb nemzedékek tisztelőjének is, melyek őt alig ismerték már.

Jakab István 1798-ban, október 29-én született Bihar megyében, Mezőkeresztesen, hol édesatyja, bár vallására református, a nagyváradi püspökség gazdatisztje volt. Fiait Nagy-Váradon taníttatta, hol István a bölcsészeti tanfolyamot is elvégezte, jogi tanulását a pesti egyetemen folytatta. A 20 éves, de igen szellemes és nagy szorgalmu ifju, már 1818-ban a bölcsészet tudorává lett, a mihez 1820-ban, midőn egy évi joggyakorlatát is befejezte, a juris utriusque tudorság koszoruját is csatolta. Ily kitünőséggel lépett államszolgálatba, az akkori slendrián szerint természetesen először, mint fizetéstelen fogalmazó gyakornok a m. kir. helytartótanácsnál, hol csak 1823-ban lett fizetéses fogalmazóvá, miközben ügyvédi oklevélét is megszerezte, melyet azonban soha sem használt. Előléptetése fokozatosan és elég lassan ment; 1828-ban lett fogalmazóvá, 1836-ban jegyzőkönyvi igaztatóvá, 1839-ben titkárrá. De bár hivatali kötelességeit mindig vasszorgalommal és páratlan pontossággal teljesítette, talált időt magának, hogy azok mellett nemes kedveleteinek is élhessen, s üzhesse azon művészi és írói mellékfoglalkozásokat, melyek-

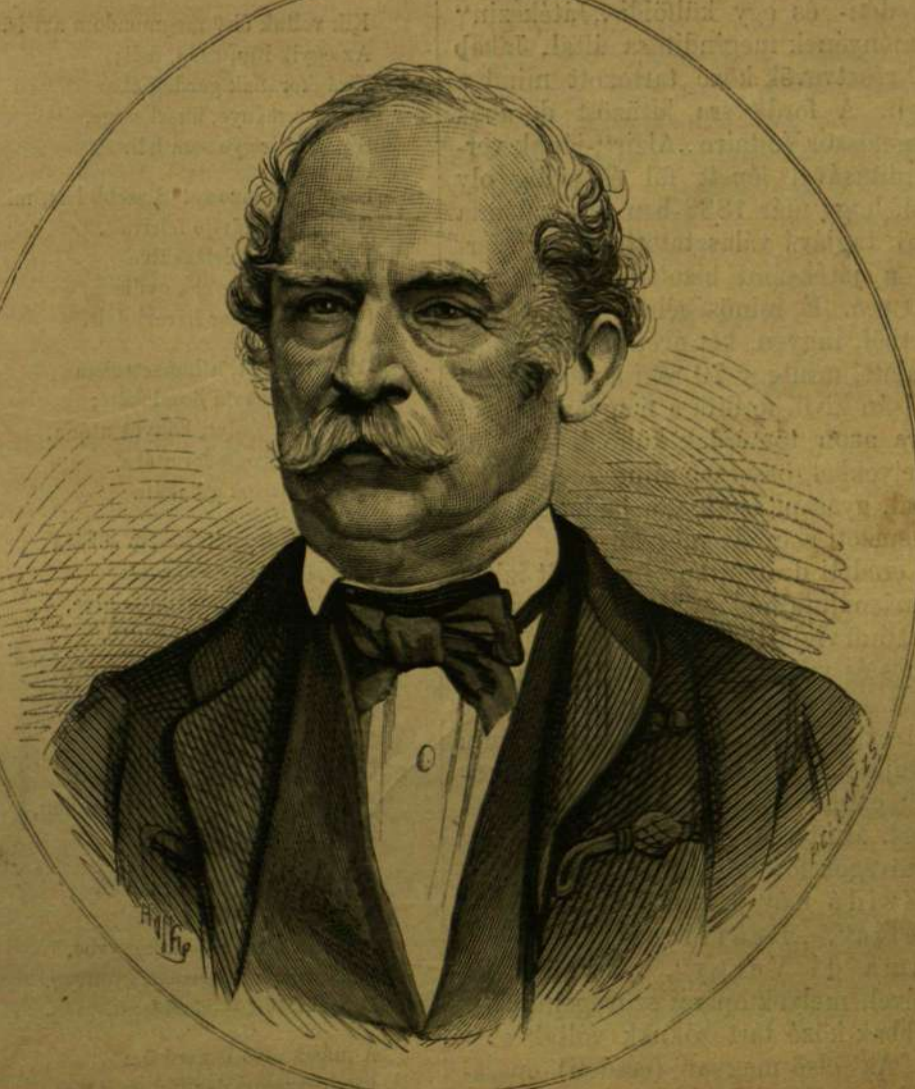
A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben az 1877. évre megjelent

NAPTÁRAK JEGYZÉKE.

István bácsi naptára XXII. évf., alapítá Májor István, szerk. Köhalmi K. J. Képekkel. Füzve 50 kr
Protestáns új képes naptár, új folyam, V. év, képekkel. Szerkeszti Duzs Sándor. Füzve 50 kr.
Falusi garda naptára, XIII. évfolyam. Szerkeszti Madai Isidor. Füzve 80 kr.
Lidércz-naptár, XVI. évfolyam. Képekkel. Füzve 60 kr.
Honvéd-naptár (egyuttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. X. évfolyam. Füzve 60 kr.
Néprászló naptára, képekkel, szerkeszti Áldor Imre. IX. évfolyam. Füzve 40 kr.
Kossuth-naptár, szerkeszti Honfi Tihmér. VII. évfolyam. Füzve 40 kr.
Nemzeti nagy képes naptár (azelőtt Jóbarát-naptár). XIV. évfolyam, számos képpel Füzve 1 frt.
Nők naptára, szerkeszti Beniczky I. IX. évfolyam. Füzve 60 kr.
Borászati naptár. A földm. m. kir. miniszt. megbízása folytán szerkeszti dr. Nyírny Ferencs IV. évfolyam Füzve 80 kr.
Deák Ferencs naptár, szerkeszti Áldor Imre. Sok képpel 50 kr.
A magyar nép naptára, szerkeszti Tatar Péter. Képekkel. Füzve 30 kr.
Iparos naptár, szerkeszti Gelléri Mór, az Alföldi Iparlap szerkesztője. II. évfolyam. Füzve 50 kr.
Nevesztünk! Új humoristikus naptár, IV. évfolyam. Füzve 40 kr.
Határíd-naptár, hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok stb. számára. Kemény köt. 1 frt 20 kr.
Naptári jegyzék-könyvecske gazdák számára. Szerkeszti Jurenák Auréli, VI. évf. Kötve 1 frt.
Uj fall naptár, egész iv 20 kr.
Neuer illustrirter Volkskalendar für Ungarn und Siebenbürgen, XI. Jahrgang. Geheftet 50 kr.
Neuer Waadkalendar, ein ganzer Bogen 20 kr.

Az ember-bonctan, élettan és életrendtan
rövid kivonathban
tornatanitók számára.

Irta
Dr. TORDAY FERENC.
A szöveg közé nyomott három ábrával.
Ára füze 1 frt.

JAKAB ISTVÁN.

czimű erőteljes dala, számos népdalai, Schodelné számára írt kóloratur-áriái stb. Nyomósabb irodalmi működése azonban a harméves években kezdődik, és pedig főleg két irányban: a közhasznú ismeretek terjesztése-, és a nemzeti színügy s szinköltészet előmozdítása terén.

1832-ben gróf Teleki József, az akadémia elnöke vezérlete alatt egy „Közhasznú Ismeretek Tára” kiadása végett összegyűlt társaságnak tagja volt ő is, s midőn Wigand megkezdte az első magyar Conversations Lexicon kiadását, mely tizenkét vastag kötetben jelent meg, Jakab annak egyik főmunkatársa lett; és abba adott czikkeinek száma, melyeknek nagyobb része fordítás, de számos az önálló feldolgozás, meghaladta az ezeret, terjedelmük pedig, összevéve, az ötven ivet. Ugyanez ismeretterjesztő irányban, a helytartóság különös megbízásából számos, önállóan megjelent értekezést és utmutatót is dolgozott ki, melyek közül említendők: „Oktatás a marhavészről” (1836); — „A veszett állatok marhásat és a veszettséget távozató orvosi s közbátorsági rendeletek” (1836); — „A világítatlan gyermekekkel, csecsemők koruktól fogva, való bánás” (1838) stb. Hivatali foglalkozásai közé tartozott a törvények hivatalos kiadására való felügyelet is, melyet pontosan és szabatosan teljesített.

De irodalmi munkásságának másik, említett iránya az, mely részére a legnagyobb elismerést biztosította s nevét a legérdemesebbek egyikévé tette, az alig fejlődő színirodalom körüli fáradozása. A m. tud. akadémia mindjárt fenállása első éveiben feladatai egyikül tűzvéni ki az eredeti drámairodalom emelését és a külföldi legjelesebb színi termékek átültetését, amazt pályadíjak kitűzése, emezt a külföldi remékek fordíttatása, s egyszersmind egy eredeti- és egy külföldi „Játékszin” gyűjteményének megindítása által, Jakab az első résztvevők közé tartozott mind a kettőben. A fordításra kitűzött darabok közt legelőször Voltaire „Alzir”-jének verses fordításával lépett föl és pedig oly sikerrel, hogy már 1833-ban az akadémia levelező tagjává választott, s egyszersmind a játékszíni bizottság jegyzősége bízott reá. E minőségében, csupa egyszerűzetből, ingyen, két éven át folytatott tiszte alatt, mintegy 70 régi stílusú színmű kijavításán kívül fordította a magyar színpad számára azon tömérdek külföldi színművet, melyekkel, összesen mintegy negyven darabban, gyarapította az akkor budai, később pesti nemzeti színház repertoírját.

Az eredeti drámai versenyen két ízben nyert másodjutalmat: „Falusi lakadalm” czimű vigjátékával, mely egyszerű, de szellemes és világos szövevényével s a magyar élet és alakok sikerült rajzával, még ma is élvezhető és „Zsarnok apa” czimű szomorujátékával; egy ízben pedig „Zabella” czimű szomorujátékával dicséretet nyert. Mint zeneértő jó szolgálatot tett operaszövegek fordításával is, jelesen Hallevy „Zsidó nő”-je, továbbá „Borgia Lucretia”, „Beatrice di Tenda”, „Gemma di Vergy”, „Eskü” stb. szövegével, melyek operai szövegeink közt a legjobbak közé tartozóknak voltak elismerve. Az első magyar (eredeti) operaszöveg is, a „Csel” tőle van.

Vége ama kérésre: „Miképpen lehetne Pesten állandó színházat alapítani” szin-

tén sikeresen pályázott s harmadik jutalmat nyert értekezése. A Fáy Andrásé és Kállay Ferencé mellett, kinyomatásban részesült.

Ennyi munkáján, melylyel mint tisztviselő és mint író, tetemes szolgálatokat tett hazájának s különösen a színügynek, kivétel nélkül tiszta kéz, jó izlés, könnyűség és szabatoság látszik.

Az 1848. utáni időkben a magyar államrend és dikasteriumok felforgatván, ő is ideiglenes nyugalomba helyeztetett. Később azonban a helytartóság visszaállítván, ismét alkalmaztatott az érdemes férfiú, míg 1867-ben, mint helytartósági tanácsos, 45 évi szolgálata után végleg nyugalomba bocsátott.

Az akadémia munkálkodásában legutóbb mint drámabíró vett részt, a Teleki és Karácsonyi-pályázatok elsőbb éveiben.

Végeit teljes visszavonultságban tölté budavári lakásában, megtartva mindvégig szelleme elevenségét, meleg érdeklődését minden hazai és közügy iránt, s nyájás és kedélyes modorát. A halál alig párnapos betegség után érte el, f. hó 18-án viradói éjjel. Tetemei a budai vizivárosi temetőben, hol anyai jeleink nyugszik, tételték le az örök nyugalomra. —á—r—

Két sír.

Ha már itt bolygok hantjaid közt,
Mohos, virágos síri hon,
Ki példa vagy a véghetetlen
Felejtésben s emlékeztetben,
Mutatva azt sírhalmidon:

Két ismerősöm nyugszik itt lenn,
Itt valahol a föld alatt;
Vezéremül egy néma árnyat
Boecáss ki, hogy rájok találjak,
S hadd lássam egyszer sírjokat!

Kik voltak ők? megmondom azt is.
Az egyik ifjú, szép, deli,
Virágkorának gazdag éke
A jók reménye, büszkesége,
S párját irigye sem leli.

Szép volt, bizony! S szebb lett, midőn a
Szabadság kürtje felrivalt,
És a hazáért lelkesülve
Az ifjuság sorokba gyüle
S zengé a bátor harezai dalt.

Ott láttam őt, a honszerlem
Fényesillagával homlokán;
Láttam mosolyt, könnyút utána,
Kendőt lobogtatni utára,
A honleányok ablakán.

Majd láttam aztán nem sokára
Lesujtva, mely sebeivel;
S láttam a nót, mellette ülve,
A vérző homlokot törölve,
Rezgő, puha kezeivel.

A patyolat, mely mint a zászló
Tűzelt az ifjú szívet,
Ott volt a védangyal kezében,
Ott most is, oh! de ázva vérben,
S enyhítve az égő sebet.

Igy jött az ifjú megpihenni
Itt valahol a föld alatt,
Bezárva élt abb' a könyvbe,
Mely a hazának drága gyöngye,
De néki, oh! — öndíjazat.

A másik alvó ismerősöm
Egy összetört ősz férfi volt.
Soká vivá a földi harezot
S nagy szenvedések nyoma látszott
A rezán, a merre könnye folyt.

Hallám felőle: hosszu harezán
Előre tört, küzdött hiven;
De szárnyait hogy visszarántsa,
Gúnyos szeszélyű sorsa láncza
Ott volt barátja kezében.

Gyöngéd kezek sosem simíták
A küzdelemben homlokát;
S a szenvedésben hűtelenség,
Sajgó szíven e lelki inség,
Tétézte kínját, nyomorát.

De végre ő is elnyugodt itt,
Itt valahol a föld alatt;
Bezárva élt abb' a könyvbe,
Hol a hiú verejték gyöngye
Ennyit mutat: — öndíjazat!...

Nos, néma árny? — Ah, látom, intesz,
S két sírra függesztéd szemem'.
Az egyik ott, virágba vonva,
A másik itt, gyepebe, mohba';
Jelölt az, és ez jeltelen.

Azt angyal őri, s szent kezének
A hant fűvén ott van nyoma;
Ezt, mely besüppedt a bozótba,
Nem nézte meg a vig tor óta,
S nem nyeste föl senki, soha.

Ez hát a két sír? — Nézzve nézem,
Kezembe rejtve homlokom'.
A néma árny még áll előttem,
Mutat merőn, s tikkát nem értem
Sem a virágon, sem mohon.

De mégis, oh! ha azt mutatja:
„Itt ér véget küzdés, remény...”
Ugy ama sirt, virággal hantján,
Kicsi fiam számára hagyván,
A másba majd lefekszem én!

Fejes István.

Az amerikai vadásztársaság.

Mayne-Reid után

Vajda Jánostól.

V.

Ike találkozása a szürke medvével.

A szürke medve (ursus ferox) kétségkívül legretentőbb fenevadja az amerikai szárazföldnek, még a jaguárt s kuguárt sem véve ki. Ha ez állat oly ügyes volna, mint a másik szárazföld oroszlánja vagy tigrise, ép oly veszélyes volna mint emezek, mert majd oly erős mint az előbbi, s ép oly kegyetlen mint az utóbbi; szerencsére a ló gyorsabban fut, mint a szürke medve, e nélkül az ember gyakran áldozatul esnek, mert rendes futása gyorsabb mint egy gyalog emberé.

A szürke medve roppant nagy és tekintete kegyetlen. Fogai hosszuk és hegyesek, de a mitől a vadászok leginkább félhetnek, az mégis nem más, mint hosszú körmei, melyeket hat hüvelyk hosszú szarvoknak is lehetne nevezni. E körmök sarló-alakúak és elég élesek arra, hogy lerántsa vele a ló vagy bölény bőrét, vagy lenyúzza a vadász koponyáját.

Szöve többnyire barna, fehér szálakkal

vegyest, minélfogva deresnek vagy szürkének néz ki. A szirtes hegyek közt lakik, ritkán a lábás erdőben, mert nem képes, mint a fekete medve fára mászni.

Megtörténik, hogy elveszi a párdueztől zsákmányát, s egész csapat farkast elkerget az állat hullájáról, melyet azok elejtettek. A szürke medve rettenetes ellenfél. A fehérbőrűek nem támadják meg, hacsak jó lovakon nem ülnek és tökéletesen nem fegyverezték; az indiánok pedig szintén csak akkor mennek neki, ha egy ellen legalább tíz-tizenketten vannak.

Tudomásunk levén a felől, hogy Ike az öreg trapeur nem egy medvékelandnak volt hőse, fölkerült, mondana el nekünk valamelyest.

„Idegenek — mondá bevezetésképp — ha valaha szürke medvével találkoztok, kövessétek tanácsomat: térjete ki előle, hacsak nagyon kitűnő paripán nem ültök és annak teljes urai nem vagytok, s ha épen árok vagy sűrű csali nincs előttetek, haladjatok. Csak a főnebbi föltételek mellett lehetnek nyugodtak, mert még nem láttam szürke medvét, mely képes lett volna beérni egy lovat sik téren. Ha azonban sűrű az erdő vagy a talaj bizonytalan, akkor inkább csak hagyjuk békén a vén dörmögőt. Én láttam, a mint egy ily medve egy pompás lovat leütött, mely szerencsétlenségére a sűrű fák közé keveredett, és lovasa csak úgy menekült meg, hogy egy faágán fölkapaszkodott a biztos magasba. Ez csak két perccel történt hamarabb, minthogy az egyén, ki ezt önknek beszéli, a lárna folytán a hely színeére ért. Én a fenevadat tetőtől talpig láthattam, és egy golyót küldtem bal pofáján át koponyájába, mire azonnal mind a négy lába az ég felé állt, de már későn arra, hogy a lovat megmenthettem volna, az már meg volt dögvölve, a medve már félig lenyúzta és beleit kezdé kitépni.

De most egy saját esetemet fogom önknek elmesélni, mely velem ezelőtt két évvel történt a Chimby Rock és Laramies erdő között.

Akkor mint vadász és kalauz, egy kiköltöző karavánba állottam, mely Oregon felé tartott. Mondanom se kellene, hogy mindig legelő mentem, és estenként magam választottam az éji tanyát. Azonban egy délután egy csomó fa körül megállapodtam, mert a fa ritka dolog Chimby Rock tájékán. Ime, ez alkalmas egy hely, mondám, hogy tábort üssünk. Leszálltam hát lovamról s egy póznához kötöttem a legjobb legelő közepette. Valami fekete farku szarvast is löttem előbbi nap, tüzet gyújtottam hát, s egy darabot megsütöttem és megettem.

Még nem látszott a karaván; e késedelmet használni akarván, szarvasomat fölakasztottam jó magasra, hogy a farkasok el ne érjék, puskámat vállamra akasztottam és elindultam egy kis szemlére, itt hagyva fáradt kanczámat, hadd legelje ki magát a jó mezőben. Egy jó magas dombra mentem mindenekelőtt, a honnét beláthattam az egész vidéket. Délnyugotnak egy nagy pusztaság terült, melyen csak itt-amott lehetne egy-egy fát látni, a hajlások oldalában. A távolban, egy kis dűlő földnyire, egy kecskeféle csapatot pillantottam meg, melyet önk antilopnak neveznek. De a síkság, a hol legeltek, olyan csupasz volt mint a tenger, és hamar beláttam, hogy itt be nem lophatom őket, ha csak valami csellel nem élek. Visszaforodtam tehát a tanyára és magamhoz vettem uti takarómat, mely olyan vörös volt, mint a tiszta vér.

Ezzel újból a kecské felé közeledtem, eleinte a karomon vivén köpönyegemet, majd magam elé tartám azt, hogy eltakarjon, és így mentem a vadak felé valami két-háromszáz lépésnyire. A takaró egy nyílászárú áttal szemmel tartottam a kecskéket, láttam, hogy már je-

dezni és körbe állani kezdenek, s a mint e mozgalmat észrevettem, beláttam, hogy ideje lesz megállapodni. Egy a tanyáról hozott karóra fölakasztottam a takarót, a karót a földbe szurva, magam pedig lehasaltam mögöttem és vártam a nyájam puskaelövésre.

Ez nem is tartott sokáig. A mint önk, nagyságos uraim, tudják, a kecske a legkiváncsibb állat a világon, olyan kíváncsi, mint az asszony, a mivel nem mondok keveset. Miután egy darabig jobbra-balra futkostak, szarvaikat rázogattva és orraikkal szimatolva, végre a legközelebbi (egy szép fiatal bak kinőtt szarvakkal) kocogvást egész szíven lépésnyire halad elém. Golyóm a két szemem közt találta és azonnal fölfordult. Mindjárt újra megtöltöttem, s magamat készen tartottam, jól tudva, hogy a kecské nem szabadnak el, mielőtt engem észre nem vettek. Azon perczben, melyben épen czelba venni akartam egy legközelebbi kecskét, látom, hogy az egész csapat egyszerre eszevesztetten fordul meg és szalad visszafelé, ijedten menekülve, mintha meidegyiknek egész farka farkas volna nyomában.

Elbámoltam, mert én részemről nem követtem el semmi vigyázatlanságot, a mivel őket eljeshethet volna; de csakhamar fölfedeztem a rémület okát. Hátram mögött olyan hörgést hallottam, mint valami náthás ló tüszögése. Megfordulok, s mit látok? szent isten! a legszörnyűbb medvét, melylyel valaha életemben találkoztam. Egyenesen felém tartott és e pillanatban nem lehet messzebb husz lépésnél. Mindjárt fölismertem, ez egy szürke medve volt.

Fölösleges mondanom, nagyságos uraim, hogy biz én félni kezdtem, de nagyon; ez igen természetes.

Fölugrottam és futni akartam, de azonnal megdöntöttem, hogy ez haszontalan fáradság lenne. Legalább egy negyed órányira egyetlen fa sem volt körültem és tudtam, hogy a grizzly beér, mielőtt százat lépek. Nem volt időm vesztegetni való hasztonal okoskodásban, a vadállat egyre közeledett. Mindazáltal észrevettem azt is, hogy lépteit lassítja, olykor hátulsó lábára állott, első lábával orrát törülte és nagyokat lélekzett, nyilván a takarótól ijedezett, ennél fogva én a mögé helyezkedtem és egészen elrejtőzködtem.

A grizzly (amerikai vadászok így hívják a szürke medvét), a mint tíz lépésnyire közeledett hozzám, hirtelen megállapodott, a mint ezt már több ízben is cselekedte, és hasát tartotta felem, mintegy kínálva, jó lövésre. És én annak nem is állhattam ellen. Puskámat takaróm ablakán átnyujtván, a medve oldalába küldtem első golyómat. Nagy hiba volt tőlem ezt cselekedni. Ha rá nem tüzelek, a medve talán megjáratna takarómtól és visszahátrál, különben is a fölindulás nem engede jól céloznom. Én a szívet vettem czelba, de csak a vállán találtam.

Ez a sebesülés csak dühösebbé tette; a takaró elvesztette előtte minden tekintélyét. Fölördítöttem kegyetlenül, s bögni kezdte mint valami bika. Sebéhez kapott s aztán négy lába egész erejével nekem rohant. Félredobtam puskámat és késemet fogtam kezembe, élethalál harcra készülve. A dühös állat még pár lépésnyire lehetne tőlem, midőn hirtelen egy ötletem jött. Mielőtt a medve hozzám ért, megragadtam a takarót s szétterjesztém magam előtt, megvetve a lábaimat, várva a támadást. Takaróm hatalmas, jó egy darab volt; a legszebb „mackinaw”, mely valaha egy északnyugati kalmár testét fődte. Esőben mexikóiásan hordtam, és e végből egy lyukat csináltattam rá, hogy azon fejemet kidughassam, mint valami

csuhán. Nos hát, abban a perczben a mint a medve rám akart rohanni, a takarót egyenesen a nyakába löktem. Nagy volt az örömöm, a mint láttam, hogy ez sikerült és orrát a lyukon át dugta; de elhihetik, hogy nem maradtam vesztegetni egy pillanatig sem. Már éreztem körmeit testemen, és ott hagytam a faképnél.

No, gondolom, most már itt az ideje, hogy elszelleljek. A takaró egy-két perczig el fogja vakítani, addig előre kell sietnem. A lehető legnagyobb sebességgel a medve háta mögött termettem és mérni kezdtem a síkságot. Legjobbnak tartottam egyenesen a tanya felé tartani, mely egy negyed órányira lehetne. Csak a domb oldalán találhattam fát, s ha odáig juthatok, meg vagyok mentve, mivel a szürke medve nem tud fára kuszni, mint ezt önk is tudja.

Mielőtt vagy száz lépésnyire nem futottam, nem vettem időt magamnak arra, hogy hátra nézzek, de azután folyton szaladva, nem állhattam meg, hogy hátam mögé egy pillantást ne vessek. A grizzly még mindig azon a helyen volt, a hol dulakodtunk, s még mindig a takaróval vesződt, melyet dühösen rázogatt. Nagyon csodálkoztam, de mindazáltal nem állapodtam meg, csak mikor újabban vagy száz lépésnyire szaladtam. Ekkor aztán megint visszazanztem és kedvemre szemlélhettem. Higgyék el uraim, hogy a jelenet, melynek tanuja voltam, egy mormot is kacajra indíthatott volna. Nehány perczig még rettenetes ijedséget állottam ki, de ekkor, hogy magamat bizton éreztem, elkezdtem nevetni, de oly erősen, hogy az oldalam nyilallott belé.

Az én medvéim egészen bele dugta fejét a takaró nyílásába. Pillanatonként két hátulsó lábára állott, és akkor a vörös köpönyeg úgy esüggött le róla, mint valami mexikói porucho, egy percz mulva leesett négy lábára, hogy utánam szaladjon, de akkor a takaróban megbottlott és bukfenezet vetett. Ugy hempergett a földön, mint az ördög is igyekezett kiszabadulni, a mellett bögött mint egy veszett bölény. Ez valóban a legvevettetőbb jelenet volt, mely életemben előfordult.

Egy perczig szemléltem a látványt, de csak egy perczig, mert megdöntöttem, hogy ha a medvének sikerül kiszabadítani magát, azonnal beérhet és még fára kergethet. Ettől pedig meg akartam kimélni magamat. Ujra futni kezdtem és csakhamar tanyára érkeztem. Fölnyergeltem kanczámat és visszatértem a helyre, a hol puszkámat hagytam, el levén szánya, hogy megcsiklandozom a vén grizzlyt egy-két újabb golyóval.

A domb tetejére érve, még mindig a mezőn láttam a medvét, még folyton a takaróval vesződvé, mindamellett ökelme a dombok felé igyekezett, gondolván talán, hogy társaságom nem lesz reá nézve kellemes. Nem volt kedvem békén hagyni az ijedség árában, melyet nekem okozott, aztán meg a tolvaj magával vitte takarómat is. Csakhamar vágattva puskámhoz értem, s abba egy golyót bocsátva, a grizzly után iramodtam. Hamar utolértem, és ő szembe fordult, dühösebben mint valaha. De ezuttal kanczám hátán biztosabban éreztem magamat, mint előbb tíz perczel, nyugodtabb is voltam és ennél fogva jobban czeleztam. Épen fején találtam golyómmal, mire összeesett, a takaróba burkolódva.

De milyen állapotba volt takaróm, az én szegény jó takaróm! Nem volt abban egy teynyri ép rész. Ah uraim, önk nem tudják mit tesz egy magamféle emberre nézve, ha elveszti drága mackinavját!

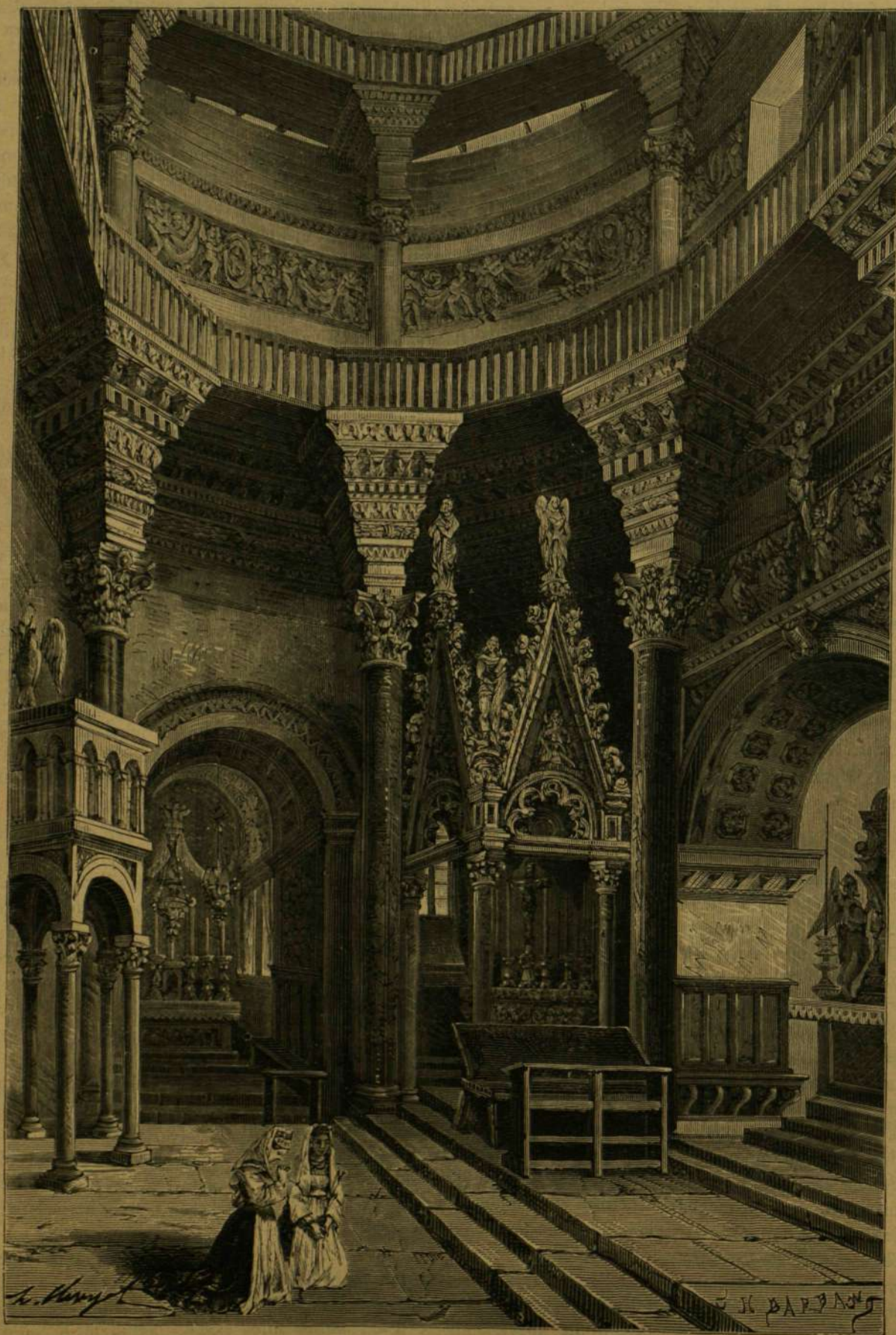
Képek Dalmáciából.

A múlt év tavaszán, mikor a király Dalmáciát beutazta és nevezetesebb városait és vidékeit sorra látogatta, ez érdekes országról néhány közlemény lapunkban is jelent meg, s ha most ismét visszatérünk az Adria-tenger sziklás keleti partjaira, s fölkeressük Dalmácia néhány jelentékenyebb pontját s úgy rajzban, mint leírásban megismertetjük olvasóinkkal, e kirándulás mindenestre az idő- és alkalmosze-

megérdemli, hogy vele foglalkozunk. Ez ország a legrégebb ősidőktől kezdve utjába esett a nyugotról kelet- és keletről nyugot felé özönlő, majd hódító, majd meg kényszerített népvándorlásnak, és a rajta átvonult vagy felette uralkodott népek majd mindegyike hagyott partjain gyarmatokat. Ezért az ország szerfölött gazdag ókori régiségekben s középkori, főleg velencei építményekben. Ma is láthatók itt-ott, nem ritkán a legjelentékenyebb falvakban, oly nagy-szerű ódon épületek, a melyek az egykor virágzó,

I.
Spalato.

Dalmácia legrégebb városa s minthogy igen szép vidéken, az országnak meglehetősen a központján fekszik, hajdan egyszersmind fővárosa is a Brazza szigettel átellenben fekvő Spalato vagy Spalatro, a római Salona nevű város közelében. A rege szerint már Herkules fia épített volna várost ezen a helyen s Titus, Pál apostol tanítványa szintén megfordult itt, az

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL: A spalatói főtemplom belseje.

rőség színében fog feltűnni. Az egész Balkán-félsziget a legforrongóbb vulkánra lett mostanában és Dalmátország maga is a Balkán-félsziget részéhez tartozik. Ha e vészteljes forrongás a vulkán töbrében oly magasra emelkedik, hogy az izzó láva tul talál csapni a töbr szélén, akkor Dalmáciának, mely a töbr nyugoti részét alkotja, igen könnyen juthat előkelő szerep az általános kitérésben.

Azonban feledve a háborgó jelent, Dalmácia nem kevésbé viharos multjánál fogva is

ma már elenyészett gazdag városok helyét jelölik. Velenceze czimerét tartó körosztlánok, templomokká és kápolnákká alakított régi római vagy velencei paloták, rozsdás szegeken függő hatalmas bronzkalapácsok, melyekkel a régi hűbérurak tömör kapuin kopogtatott a látogató, a hagyományos két sarkány és a két sarkány közt álló szigonyos Neptun ma sem tartoznak ott a ritkaságok közé. Dalmácia beutazása tehát, habár csak képzeletben történik is az, nem nélkülözi az érdekesség vonzerejét.

evangéliumot hirdette. Bár a fényes palotáiról híres római Salona rég elpusztult a föld színéről, Spalato a Diocletian római császár palotájának romjaiban oly nevezetes hajdankori műemlékkel dicsekedhetik, mely a római császárok fényűző korából nagyszerű és bámulatos képet tár elénk. Állítólag Spalato maga is ez óriási „palatium”-tól (palota) nyerte mostani nevét, mert Diocletian e fényes nyaralójának oly nagy volt a terjedelme, hogy a londoni iparpalota felét egészen elfoglalta volna. Mikor Diocletian

egy szegény dalmát földműves fia, letette a császári koronát, hogy életének hátralevő napjait falusias elvonultságban töltse el, oly bámulatos nagyságu nyári lakot emeltetett magának, hogy annak helyére később Spalato városnak éppen a felét lehetett fölépíteni. Mert miután Salonát az avarok 640 körül elpusztították, a város viszszaállingózó lakói a szintén kirabolt palota falai között kerestek hajlékot, a mennyiben vagy a még meglévő régi szobákat és termeket alakí-

utazák zürzavara, melyben mindazáltal is élénk forgalom és mozgalom uralkodik, mert Spalato a török-olasz kereskedés fő lerakódó helye. Tarka-barka öltönyökben hullámzik a vásári közönség föl-s alá az utcákon; piszkos falusi és hegyi lakók pisztolyokkal s késekkel fölfegyverkezve, trieszti kereskedők, albániai és görög matrózok, vad tekintetű montenegróiak, világos ruhákba öltözött s nyakukon régi arany és ezüst pénzekből fűzött láncokat viselő dél-

férhetők és fölismerhetők, mert a falak mellé s az oszlopcsarnokok közé nemcsak hogy kisebb-nagyobb házakat építettek, hanem a palotát sok helyen az omladékok is többé-kevésbé betemetették. A régi palota 705 láb széles és hosszú négyszögöt képezett, kívülől falakkal és tornyokkal volt körülveve, belül pedig, mint valami állandó táborhely, kisebb-nagyobb udvarok s egymást keresztül-kasul metsző utcák által több egyenközü apróbb részre volt fel-

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL: Spalato a tenger felől.

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL: A spalatói rakpart a Diocletian-palota körfalával.

tották át lakásul, vagy pedig új házakat építettek a térs udvarokon, míg aztán a későbbben jövők nem találván helyet a palota belsejében, annak körfalai mellett külvárosokat építettek, a melyeknek utcái az öböl mellett emelkedő Mária-hegy oldalán félholdat képeztek.

A város meglepően szép s festői látványt nyújt a tenger felől sziklaövezte háttérrel, de ha egyszer a városba léptünk, kiténik, hogy az nem egyéb, mint keskeny, görbe és piszkos

szláv nők s olasz módra öltözött városi hölgyek járkálnak föl s alá a molókon, törökül, görögül, illirül, németül és olaszul beszélgetve, kiabálva és ordítva; nyáron át a dalmát nemesség is örömet mulatozik Spalatóban.

Az üzleti ügyekben futkosó kereskedők s a vidék tudatlan, mivel sem törődő népe közöny-nyel halad el a város falai mellett, amde a régi-ségbúvár és a festő szívesen időzik a császári palota romjai között, a mennyire még hozzá

osztva s minden részt oszlopcsarnokok, ivezetek, folyosók, templomok, fürdők, vagy könyvtári szobák, császári lakok, termek, öltözők stb. vettek körül, mert a palotában roppant szolgáltatás volt eiszállással. A négy sötétsza közül mindegyik 35 láb széles volt, s a bejárattól a palota közepén lévő térg vezető utcának hossza 246 láb volt, míg az ezt átmetsző másik utca 424 lábnyi hosszúságra terjedett. Tizenkét láb széles, fedett íves folyosók vettek körül min-

den utca házsorait s a palota körfalának minden oldalán egy-egy fűtczára nyílt kapu. A szélesebb fűtczák mellett két templom emelkedett; az egyik hosszukás négyzetű képezett, főhomlokzata előtt oszloposarnokkal; a másik ellenben nyolcz, váltakozva félkerek és négyzetes fülkével ellátott és gazdagon díszített kupéjű volt s a fülkéket oszlopok választották el egymástól.

E valóban díszes épület nagyszerűségeiből és pompájából egy s más ma is megvan, ámbar csak megcsontkivá és elrutitva, mert a palota falát a város falává tették, a nagyobb templomot keresztény főtemplommá, a kisebbiket meg kápolnává alakították át, míg a nagyobb tereket házakkal és kunyhókkal építették be, s végre a boltívek alatt boros hordókat és gabonát halmoztak rakásra a kereskedők, minthogy a használható épületeket épen oly kevéssé kímélték, mint künn a mezőn a római vízvezeték ősrégi ciklops-falait és romjait.

A hangversenyteremben, az egyiptomi termekben, melyekben az udvari unnepeket tartották, s a császári lakoszobákban, éttermekben és hálószobákban kisebb polgári háztartások fészkeltek be magukat, a nagy ablakokat félig befalazták, hogy kissé polgáriabb színezetet kapjanak, míg a boltívekből és oszloposarnokokból közbe húzott falak segítségével szobákat rágóztak s a terjedelmes udvarokat apró házakból álló szűk utcák tömege tölte be. Így változnak idővel az épületek is!

A palota viszontagságos története egyszerűsége magának a városnak, sőt mondhatni egész Dalmáciának is története. Tömerdek dűlőn és pusztitáson ment az keresztül, míg nagyobb, Jupiternek szentelt templomából a mostani keresztény székesegyház lett. A római Pantheon és Diocletian palotájának temploma az érintetlenül maradt régi kori épületek két leggyönyörűbb példánya, melyekben a keresztények saját hitkökkel helyettesítették a régiek bálványimádását. Időszámításunk 650-ik évében történt, hogy ravennai János, kit a pápa az egyház ügyeinek rendezésére küldött ki, elfoglalta Spalatót (melyet akkor még Salónának neveztek) az érseki széket. Kevéssel azután szent Doimo (Domnius) testét Salónába hozták s az új székesegyházban temették el, melyet ugyan e szentnek segélyre hívásával szenteltek föl, ki az első püspök volt Dalmáciában és maga szent Péter küldötte őt oda; itt Salónában ölték meg őt Traján parancsára 107-ben. A pogány templom tehát 650 után történt fölszentelése óta folytonosan keresztény imaház volt s e nemből ma is a legszebb épületek közé tartozik.

A templom belseje, melyet egyik rajzunk tüntet föl, valóban impozáns és nagyszerű látványt nyújt. Mikor a keresztény vallás birtokába vette a pogány templomot, ennek korábbi pompáját és szépségét nem rombolta szét. A templom külső alakja nyolczszögű, de belseje körde kapualatt képez, mint valami régi Pantheon; átmérője 13 méter, magassága 21 méter s az egész nagy tér fölé óriási kupola borul, melynek falai félbeszakítás nélkül emelkednek föl a talajtól a boltozat csúcsáig. Belül a falak mellett gyönyörű keleti márványból faragott s egyetlen daraból álló, hét méter magas korinthiai oszlopok emelkednek, a melyeknek oszlopfejei és párkányai a régi kori szobrászat valószínű remekei. A templom belseje homályos, bár Salona lakói, mikor azt a keresztény hitnek szentelték, néhány új nyílást törtek a falakon, eredetileg azonban csupán a főbejáraton át nyert némi csekély világosságot. Az építészeti hatást nagyban emeli az a titkoszerűség, melyet a bent uralkodó félhomály a templomnak kölesőnöz. E templomban van eltemetve IV. Béla királyunk két leánya, Margit és Katalin. Siremlékön Parlai szerint („Illyricum Saerum“, III-ik köt. 262 lap) e fölirat volt olvasható: „A nemes Katalin és a ragyogó Margit, IV. Béla király Magyarország királyának és Lascaris Máriának, Görögország királyának leányai e sírban pihennek; a kegyetlen tatároktól üldözötve Klissa várában hunytak el és 1242-ben Spalatóba hozattak át.“

A másik két rajz közül a kisebbik Spalató városának összképet tünteti föl a kikötő felől tekintve, míg a nagyobbik a város tengerparti részét mutatja a rakparttal és a palota körfala egy részének külső oldalával. A székesegyház

esimos magas, de ódon környezetéhez nem igen illő tornya büszkén uralkodik az egész romváros fölött, mely főleg holdvilágos éjeken valóban tündéres látványt nyújt. Spalato története hazánk történetével sokszor összefüggésben áll. A magyarok minjárt bejövételükkor Árpád fejedelem alatt bevették. II. Endre magyar király uralkodása elején Spalatonak Domald nevű grófia az összeze küvöket, kik Géza magyar herceg fiait Görögországba akartak menni, elfogatván, őket a királyhoz küldötte. 1217-ben II. Endre király itt szállt a tengerre 10,000 főnyi kereszties hadával. 1241-ben ide menekült IV. Béla király a tatárok elől az Ónodnál szenvedett vereség után. A város 1322-ben a velenceiekhez pártolt, de 1357. júl. 8-án a magyarok a velenceiektől visszafoglalták.

Kisfaludy Sándor mint pedagógus.

A nagy költőt ez oldalról még nem ismeri az irodalomtörténet, melynek érdekes könyvéből csakugyan még sok hiányzik, mi korszoraink életére, jellemére és költészetére új fényt vet. Nagybecsű hátrahagyott munkák, levelezések, naplók vernekek meg itt-ott feldolgozatlanul, s ki tudja mennyi szétszórta, csak kevesektől ismert adat, vagy okmány fog elveszni örökre, nyomtalanul.

Kisfaludy Sándor munkái is nagy részben csak évtizedekkel halála után kerültek nyilvánosságra, sőt kétségkívül felette érdekes naplóját, levelezéseit, „Bánk“ című historiai szomorújátékát, az 1809-dik évi insurrectió történetét még ma is ismeri a nagy közönség, mely rendszeres közönyös lévén az ily dolgok iránt, nem igen buzditja az egyeseket, vagy irodalmi társaságokat a munkák költséges kiadására.

Véleményem szerint tehát addig is, míg az e nemből fölfedezett dolgozatok összegyűjtethetők lesznek, a magyar időszakai sajtó van hivatalva azok közzétételére. Mert hiszen — a magyar szólásmondással élve — az irodalomtörténetirónak is „kétszer ad az, a ki rögtön ad.“

Ily utat választotam magam is, midőn Kisfaludy Sándortól származó, őrá vonatkozó néhány irodalmi adalékok, melyeknek birtokába a költő unokaöccsének, Kisfaludy Elek nagy szíveségéből jutottam, hazai lapjainkban közlésemnek. Tán némileg ez is felkeltetheti a közönség érdeklődését, a mi azután lehetségessé teszi a még ismeretlen művek mielőbbi kiadását.

A jelen esetben Kisfaludy Sándort, mint pedagógót ismerjük meg egy sajátkezű jegyzete alapján, mely csak nem rég találtatott fel a költő hátramaradt iratai között. E jegyzeteket csak úgy hevenyében, pongyolán vethette papírra a korszorai író, — akkor, midőn a Pozsonyban székelő országgyűlés tanácskozási nyairól, hazai közügyeink és állapotaink változásairól Zala-Egerszegben a megye gyűlésein vitatkoztak, vagy midőn azokról egyik vagy másik jó barátjának leveléből értesült sümegi csöndes magányában, hol „Önéletrajza“ szerint foglalatossága a mezei gazdaság volt és „közben a magyar literatúra.“

A kezemnél lévő kézirat papírja két ív, negyedretűen összehajtva, lapszámozva és hét ily negyedives oldalra terjed.

Czíme ez:

„Észrevételeim a Dietale Operátumokra.
In Re Literaria.“

s a tartalma a következő:

„1°) A magyar nyelv, annyival is inkább, minthogy az már annyira csakugyan haladt a kultúrában, hogy azon tanítani lehessen, s még inkább azon okból, hogy annak a törvény sze-

rint most már kormány és kenyér nyelvnek kell lenni, legyen vélekedésem szerint a tanított nyelv az iskolákban, nem pedig azon mellékes nyelv, mellyen minden iskolákban csak egy Tudomány tanítassék. Azért megfordítva: Deák nyelven csak a Philosophia és Mathesis tanítassanak addig, míg ezen Tudományokban e mester szavak a Tudós Társaság által magyarrá nem fordítatnak. Azonban a Deák nyelv minden iskolákban egész a Philosophiáig rendes tárgya legyen a Tanításnak. Ezek tanulására azok ne kényszerítessenek, kik csupán kezi mesterségre akarván formálni magokat, csak olvasni, írni és számot vetni tanulnak, és semmi szükségük életükben a Deák nyelvre nem lézen.

2°) Az iskola Fundusok minden esetre adattassanak Arendába a többet Igerőknek, kiknél elegendő bátorság vagyon:

a) Mivel a Helytartó Tanácsnak, mint Fő-kormány-Tisztségnek gondyjai nem terjeszkehetnek annyira, hogy még a gazdaságra is hasznosan ügyelhesen.

b) Tapasztalásból tudjuk, hogy távolról p. o. Budáról a messze helyzetű jóságokon gazdálkodni nem csak nehéz, hanem majd nem lehetetlen, levelezések által, midőn a gazdaságban gyakran egy szempillantást szokta a kárt vagy hasznót meghatározni. Egyébiránt is a H. Tanácsnak ritkán practicus gazdák Tagjai és nem is értenek a gazdasághoz. Ezt tapasztalásból tudjuk: újjal mutattathatók az olly Tisztviselők, kik soha nem gazdálkodtak, birtojkok nincsen és még is voksolnak a gazdaságra nézve, melyhez nem értenek.

c) Tapasztalásból tudjuk, hogy a H. Tanács által kormányzott gazdaságokban csak a gazdaságbéli Tisztek gyarapultak mindég. Sok ilyen tolvaj tisztnek vetkei nem csak el nézetek, hanem néha lopásaikból osztogatott ajándékaik által pártfogást is nyertek az iskola jóságoknak nagy hátramaradásával.

d) Minthogy a mezei gazdaságnak jövedelmei az Idő és környülfalásokhoz képest, mindég bizonytalanok. Az iskola fundusnak pedig kész pénzre és bizonyossra van szüksége.

3°) A német nyelv tanítása nem szükséges. Legyen mellékes tanulás tárgya, de a melyre a Magyar nevelendék ne kényszerítessék. — Mért terhelni a nevelendék Ifjuságát a sok tanúlással? — kivált olly nyelvek tanulására, melyet utóbbi helyzetetésből és gyakorlásból egyéberánt is megtanulhat? — Mért legyen egész világon egyedül a Magyar arra kárhözvátva, hogy szükségképpen három nyelvet, az az magyart, deákot, németet kelljen néki tanulni, ha a kormány egyszer magyarul meg? — A német nyelv, csak mint az Angol, Francia és Olasz nyelvek, rendkívül tanítassék Magyar Országban. Igazságosabb, hogy egy Familia, az Uralkodó Nemzettség tanulja meg azon Nemzetnek nyelvét, melyet kormányoz, sőt szoros kötelessége is, mint sem 10 millió ember egynek kedvéért németül tanuljon, ha már deák nyelven is beszélhet, ha szükség, Fejdelmével.

4°) A nevelés Principiumainak megállapítása tekintetében egészen megegyezek Nógrád Vármegye érdemes követtével abban, hogy a nevelésnek minden tárgyak felett legfontosabb ügye ne magára a Végrehajtó Hatalomra, hanem az egész Törvényhozó Testre bízattassék. Az ő indított okaihoz, még a következőket foglalom:

a) Szomorú tapasztalásból tudjuk, hogy végrehajtó hatalomnak akármit is telyes kirekesztő hatalmára, önkényére bizon, nem tanácsos: mert a melly hatalmat egyszerűen tulajdonának tarthat törvény szerint, attól el nem áll soha, bár mint változó az környülfalás. A Constitutionális Nemzeteknek történetei bőven bizonyították, hogy csak óva, vagy kötés alatt, vagy éppen semmit nem kell a minden erőt markában tartó Királyi hatalomra bizon, mert a közmondás szerint, ha kis újat nyújtja neki a nemzet, igen hajlandó az mindgyárt az egész kezét elfoglalni. A Királyok esküvés által felszentelt törvények ellen is készek önkényes hatalmaikat terjesztetni; hát hozott törvény mellett mire nem vetemedhetnek.

b) Eleven emlékeztünkben lehet még József Császárnak uralkodása. Ő, nem is léven koronázott Magyar Király, Ő, ki az egész világtól, csak a magyar nemzetét el nem hagyott anyának éppen öleben feküdt, midőn a magyar

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Jó barát az uton.

Félóra mulva Strogoff Mihály és Nadia elhagyták Tomszkot. Azon éjjel nem egy fogoly szökhett meg a tatár táborból. Tisztek és örök, a mulatságba keveredve, a felvigyázat meglazult s Nadiának nem volt nehéz odahagyni a számára kijelölt helyet s a tömeg közé vegyülni, a hol Strogoff Mihály fölött ítélet tartatott. Mikor azt megvakított látta, erőt vet magán, nehogy egy sikoltással elárulja magát s a szerencsétlen iránti érdeklődését. Egy sugallat azt mondta neki, hogy most rajta a sor szolgálatot tenni annak, a ki őt védelmébe vette volt.

— Én leszek a-vak kutyája, — mondá magában. Mikor Ogareff s a fátylások eltávoztak, Nadia elrejtőzött az árnyban, míg minden végkép elcsendesült. Tanuja volt a szerencsétlen körkörösének, újult anyja fölkeresésében s mikor látta, hogy menekülni akar — akkor ment segítségére.

Megfogva kezét, vezetni kezdte. Az Irkutskba vivő uton indultak meg; nem lehetett eltéveszteni, miután csak egy ut vitt keletnek. Sietni kellett, mert nem volt lehetetlen, hogy reggel, ha vége az orgánának, a tábor előcsapatai is megindulnak s elvágják az utat; azon kelle lenniök, hogy megelőzzék őket s előttök érkezzenek Krasnojarszba, mely ötszáz verstnyire van Tomszktól Irkutsk felé.

Miképp bírhatta ki Nadia ez éj lelki és testi fáradságait? Honnan merített erőt, ily hosszú utra? Hogy bírták, a sebes gyaloglástól vérző lábait? Megfoghatatlan, s mind a mellett tény, hogy másnap, augusztus 17-kén, reggel, alig 10 órával Tomszktól elindulásuk után, ő és Strogoff Mihály Szemilovszkoéba érkeztek, ötven verstnyire Tomszktól.

Strogoff egy szót sem szolt az egész uton. Utitársa kezét fogta s bátran és biztos lépésekkel haladt. Szemilovszkoé csaknem egészen üres volt. A lakosok, félve a tatárok közeledtétől, a yeni-zsizki tartományba menekültek. Alig két-három házban volt lakó; a többiek, becsebb holmiokkal együtt kivándoroltak. Kénytelenek voltak, Nadia miatt, néhány órai pihenést venni itt magoknak. A városka végén egy üres házba tértek be. Egy ágy, egy nagy baglyakemenze, egy fapad s egy szék — ez volt az egyetlen szoba egész butorzata.

Strogoff, a padra leült; Nadia, előtte állva, a vaknak kioltott szemébe nézett, mint azelőtt soha sem. Tekintetében nemcsak hála, nem csak szánalom volt. Ha Strogoff Mihály láthatott volna, a végtelen gyöngöség és hűség kifejezését láthatta volna e tekintetben.

A vak szempillái, a tüzes vas sütésétől megvörösödvé, félig eltakarták egészen kiszáradt szeméit, melyeknek szaruhártyája megkegyesedett, látája szokatlanul kitágult, szemcsillaga pedig kékebbé vált, mint azelőtt volt. A szemprém és szemöldök félig le volt perzselődve. Különbben a vakság nem látszott meg e szemeken, melyeknek idegét a tüzes vas fénye kisütötte, a nélkül, hogy külsőleg megsemmisítette volna a látás szervét.

E perczben Strogoff, kezében tartott botját vállára eresztve, mindkét karját kinyújtotta s kérdé:

— Itt vagy Nadia?
— Itt vagyok Mihály, felelt a leány, megragadva a vak kezét — s nem is hagylak el soha.
— Pedig el kell válnunk, Nadia.
— Elválunk? s miért?
— Atyád vár, hozzá kell sietned.
— S te nem akarsz-e Irkutskba menni szintén?
— De! inkább mitn valaha. Hirt kell vinnem!
— De elvették tőled a levelet.
— Megleszek a nélkül is; ugy bántak velem mint egy kémnel, hadd legyek hát kém. Elmondom a mit láttam és hallottam; ez elég lesz.
— Tehát együtt megyünk. Én vezetek. Megvan szemem világa, én látok helyetted.
— S hogyan megyünk?
— Gyalog.
— S hogy élünk?
— Koldulásból.
— Induljunk, Nadia.
— Jer, Mihály.

Nem neveztek többé „bátyám“-nak, „hugom“-nak egymást, csak egyszerűen néven szólították. Szorosabban összeforrva, egymásra utalva érezték magokat mint ezelőtt, s viszonyuk ezzel bizalmasabbá vált. Egy órai nyugalom után elhagyták a pusztá házat s utnak indultak. Nadia néhány darab száraz kenyeret összerakott az utcákon, koldulva, s a silány élelem java részét Strogoffnak adta, maga megelégedve a maradékkal. Inni egy cserépbögreből adott neki. Így indultak a sivatagnak, melyen át vezetett az ut Irkutsk felé.

A fiatal lány hős lélekkel küzdötte le az ut fáradalmait. Soha sem panaszkodott. Kezét fogva a szegény vaknak, ki nála nélkül egy lépést sem tehetett — sietve vonta őt előre. Remélhették-e, hogy gyalog, minden nélkül, megelőzhetik az előre nyomuló tatárokat? Ha Krasnojarszkot szerencsésen elérhetik, akkor minden meg van nyerve. Ott a kormányzó, ki előtt Strogoff fölfedendi magát, bizonyosan nyujtandó módot nekik, hogy Irkutskot elérhessék.

Keveset beszéltek. Strogoff el volt merülve gondolataiba. Néha megemlékezett:
— Beszélj nekem, Nadia.
— Minek az, Mihály? Együtt gondolkodunk ugyanis.
Azonban a nap folytában, keserves utazásukat egy szerencsés véletlen jobbra fordította. Néhány órája mult már, hogy Szemilovszkoé elhagyták; egyszerre Strogoff megállt.
— Nem hallasz valamit mögöttünk?
— Semmit. Az ut egészen pusztá.
— Figyelj csak.
— Valóban; tompa zajt hallok.
— Vigyázz. Ha tatárok: el kell rejtőznünk.
Egy domb mögé rejtőztek s onnan, leből, várták a közelgő zajt. Nadia kissé kilépett rejtékből s pár percz mulva visszatérve, mondá:

— Kocsi jó; egy fiatal ember ül rajta s hajtja a lovakat.
— Maga van?
— Csak maga.
Strogoff habozott: rejtékekben maradjanak-e, vagy megkísértsék fölvetetni magokat a kocsi. Kivált Nadiáért, a ki bizonyára nem soká fogja már győzhetni a gyaloglást.
Vártak.

A kocsi csakhamar utolérte őket. Ernyős, s elég tág jármű volt, ugnevezett kibitka. De csak egy ló volt bele fogva, bár a kibitkát ren-

desen három szokta huzni. Egy fiatal ember hajtotta s kutyája ült mellette.

Nadia mindjárt látta, hogy a fiatal ember orosz, s ezt Strogoff közölvén, bátorságot vettek őt megszólítani.

— Hová igyekeztek? — kérde a fiatal ember, oly hangon, mely Strogoffnak ismerősnek tűnt fel, mintha már hallotta volna valahol.

Hamar megértették egymást. Az ifju megszánta a gyöngye fiatal lányt s a szegény vak embert, a kinek szeme világát a tatárok kioltották, mindenét elvették, a ki nem volt képes fuvarbért adni neki, s csak azt kérte, hogy legalább hűgát vegye föl a kocsiára, ő maga majd elgyalogol mellette.

— Ej, de hogy! — mondá a jó lelkű fiu. — Kissé szorult, megférünk mind a hárman. Serko majd elballag gyalog utánunk.

Ezzel fűtventett s Serko, a kutyája, leugrott a kocsirol s helyet adott a jövevényeknek.

— Én Krasznojarszka igyekszem, — mondá az ifju, — odáig szivesen elviszlek;

— Ugy-e? Ott voltál mindvégig?

— Mig csak a közlekedés meg nem szakadt. Én hordtam ki a sürgönyöket.

— Lásd akkor én is voltam. Egy angol meg egy francia is volt ott; egyik a bibliából, a másik valami dalokból sürgönyözött.

— Meglehet; de én soha sem szoktam arra figyelni: mit sürgönyöznek; az nem az én dolgom.

A kibitka azonban, lassan bár, de rendszeresen haladott, állomásról állomásra. Átmentek az Icsimzsk folyón, Icsimzskoé, Berikylzskoé, Kuszkoé városokán; a Marinszk folyón s hasonló nevű városok, végre a Csula nevű kis patak, mely nyugoti és keleti Szibéria közt a határvonal.

Éjszakánként, ha Pigasoff Miklós elaludt a bakon s kezéből kisiklott a gyeplő, Strogoff kezébe vette azt s kissé gyorsabb ügérésre bírta a lovat. Igaz, hogy ez csak addig tartott, míg a gazda ismét föl nem ébredt, de így is csak nyertek egy néhány verstnyi előnyt.

— Nemde csunya dolog: elárulni saját hazáját?

— Gyalázatos.

— Milyen egykedvűleg mondd ezt! Én, ha találkozom ezzel az árulóval, talán megölném.

— Talán? Én bizonyosan meg; — felel Strogoff retentő nyugalommal.

(Folyt. következik.)

Egyveleg.

•/• **Struczmadarak Algierban.** A Szahara-sivatagnak Algierhez tartozó részében ismét megjelentek a struczmadarak, melyek onnan már mintegy husz év előtt eltűntek. Különösen Constantine kerület déli részében mutatkoznak igen bőven; hanem az arabok nagy buzgalommal üldözik és pusztítják őket, minthogy a mostani nőt divat igen keresett árucikké tette a strucztoollakat.

•/• **A különböző gyorsaságok összehasonlítása.** Másodpercenként egy rendes járási ember 6 lábnyit, egy folszerszámozott és jó járási ló 12 lábnyit.

Itt vagy, Nadia?

Kocsi jó.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

hanem én lassan hajtok, mert csak egy lovan van s azt kimélni kell; nincs is ügéréshez szokva.

Igy utasaink nem sokat nyertek ugyan gyorsaságban, de legalább meg voltak kimélve a fáradságtól. A ló jó lépést ment; egy folytában mindig három órát, aztán egy órát pihent, s így tovább, éjjel-nappal egyaránt.

A kocsii ringatása Nadiát csakhamar elaltatta. Strogoff és a fiatal kocsi, ki Pigasoff Miklósnak nevezte magát, szénából jó fekhelyet készítettek neki a kocsi derekában s hagyták aludni. Magok beszélgettek.

— Messziről jöttök-e? kérde Pigasoff.

— Nagyon messziről.

— Szegények! Ugy-e rossz volt, mikor a tatárok kisütötték a szemeidet?

— Rossz bizony. De mondó csak barátom, nem láttál te valaha már engem?

— Nem én; legalább nem emlékszem.

— Honnan jössz?

— Kolyvánból. A távirtdnál voltam szolgálatban.

Augusztus 22-kén a kibitka Acsinszka ért, 380 verstnyire Tomszktól. Krasznojarszkaig még 120 verst állott előttök. Semmi esemény nem zavarta utjuk egyhanguságát, a minél jobbat nem is kívánhattak volna. Strogoff Mihály, ugyszólván, a Pigasoff és Nadia szemével látta a tájakat, melyeken átmentek, s melyek minél kevesebb változatosságot mutattak.

— Milyen idő van? — kérde egyik nap Strogoff.

— Szép, — válaszolt Pigasoff; — de már az nem soká fog tartani. Szibériában hamar beáll s rövid az ősz. Nehány nap mulva hidegek lesznek. Talán az megállítja a tatárokat s téli szállásra telepednek.

Strogoff csak a fejét rázta.

— Nem hiszed? — kérde Pigasoff. — Azt hiszed, nem állanak meg Irkutskig?

— Félek, hogy nem.

— Lehet, hogy igazad van. Egy gazember vezeti őket, a ki minél több rosszat akar okozni.

Hallottad-e híreét Ogoreff Ivánnak?

— Ismerem.

egy jó vitorlás hajó 18 lábót, egy számba fogott iramszarvas jégen 24 lábót, egy versenyló 72 lábót, a nyul, gőzmozdony és orkán 84 lábót, a hang 1092 lábót, az ágyugolyó 1344 lábót, a föld a maga tengelye körül való forgásában az egyenlítőnél 1521 lábót, s végre a föld a nap körüli útjában 98,132 lábót halad.

•/• **Papir-statisztika.** Dr. Kudal Bécsben kiszámította, hogy az egész világon egy milliárd nyolcszáz millió font papirt készítenek évenként, ide értve mindenféle nemű és fajta papirt. E roppant mennyiség felét nyomdai czélokra, felét meg mindenféle más czélra fogyasztják el. A papirfogyasztás különböző nevei nagyjában véve a következő osztályokba sorozhatók: Állami czélokra 200 millió fontot; közoktatási czélokra 180 millió fontot; kereskedelmi czélokra 240 millió fontot; különböző iparágaknál 180 millió fontot; magánlevelezésekre 100 millió fontot, s végre nyomdai czélokra 900 millió fontot használnak el. Az elő említett egy milliárd nyolcszáz millió font papir csaknem 4000 papirgyárban készül, melyek 90,000 fűrészt és 180,000 nőt foglalkoztatnak, s ezeken kívül mintegy 100,000 ember foglalkozik a papirkészítéshez szükséges rongyok összegyűjtésével.

Vasutmegnyitáson.

— Fővárosi tárcza. —

— Így, la!

Azt hiszem, ekkép adtuk kifejezést hírlapírói „legmagasabb megelégedésünknek,” hogy szombaton este, kényelmesen elnyújtózva az első osztályú alvó-coupé bársony nyugágyán, s gondosan beburkolózva téli felöltőbe, uti takaróba és plaidbe, bodor füstkarikák eregetése közben robotgunk ki az osztrák államvasut budapesti indóházából a sötét, barátságatlan októberi éjbe.

Nem volt panasz senkinek sem. Még azon gancoskodó barátunk is, ki kevéssel a vonat megindulása előtt „hosszas várakozást” emlegetve azon középserű élcet kockáztatá meg, hogy nem Karánsebesre, hanem Karánassura megyünk — biztosítani méltóztatott mindenkit, hogy így elhelyezkedve elutaznék akár a Saturnusra is.

Czeglédig — hol hamarjában „bevágunk” egy adagot a körülhordott ételekből — elcsvegvjük és elszivarozzuk az időt. Azontul azonban alvársra fogjuk a dolgot, föl sem ébredve Szegedig.

Ott sokáig áll a vonat. Kitekintünk a peronra, hol egy-egy subás atyafi foghegyre vett makrapapából eregeti a szűz dohány füstjét a nyirkos éji levegőbe. Borvirágos orru hajdu álmosan düleszkedik a csarnok vaskorlátjához. Elemősiával megrakott tarisznyájában kotorászva, élesre fent bicskával készül megszélni a fehér szegedi cipőt egy ezredéhez berukkoló szabadságos. Stentori hanggal kínálgatnak bérkocsit és omnibuszt.

Kirakodnak, berakodnak, dörömböznek, káromkodnak.

Végre ismét megindulunk. Lassan keheg át a pompás sziporkákát hányó mozdony a Tiszát átszelő sok oszlopu vashidon. Kipillantasz a nagy magyar város sötétlő háztömegeire, s aztán szorosabban burkolózva be takaróba, újra álomra hunyod be szemeidet.

Jobbról a „P. Lloyd” balról a „Nemzeti Hírlap” horkol. A szomszéd coupéban a „P. Napló” aluszsa az igazak álmát...

Hogy fölébredt bennünket az ajtó föltároló konduktör, öt órára jár az idő.

Temesvárott vagyunk. Hej csak nincs ahhoz fogható alvás, mely jól megvetett, puha ágyban esik! Aludtunk volna elég hosszú sort a kényelmes vasuti nyugágyon, s mégis úgy érezzük magunkat, mintha huszonöt botot vertek volna reánk.

Egyik a vállát, a másik a lapoczkáját, a harmadik a nyakacsiját fájlalja. Összeszédelőzködünk a — toilette-szobában. Hogy jól megmosakodunk hideg vízben s rendbe hozzuk külsőnk: csakhamar frís erőben érezzük magunkat. Reggelire gyűlünk a vasuti vendéglőben.

Ott van gróf Zichy Henrik is, a hatalmas osztrák államvasut-társaság alelnöke, s az igazgató-tanács képviselője a társulat temesvári karánsebesi vonalrészének megnyitási ünnepélyén.

Kevesen jöttünk. A bécsi s budapesti vendégek legnagyobb része már a reggeli vonattal hagyta el szombaton Budapestet, s most a temesvári fogadóknak pihen. Mogorva arcot vág a kövér vendéglős. Vagy negyven-ötven idegen számarú készített reggeli s most heten vagy nyolcan vagyunk hozzá...

Van némi időnk a háromnegyed nyolckor elinduló megnyitő-vonat tovarobogásáig. Elhatározzuk megszélni hamarjában Temesvári városát.

Két bérkocsi viszi be kis társaságunkat terebélyes akácokkal szegélyezett hosszú utvonalon a sáncokkal, glaciis-val és tekintélyes bástyákkal övezett belvárosba. A kép komor, a szürkén borult ég, a sáros utak s a sárgult levelű fák miatt. Hogy két évvel ezelőtt nyár idején láttuk Temesvárt: ép ellenkezőleg fölötté vonzónak találtuk a várost, széles lomb-övével, szorgosan gondozott parkjával s helyi-él-köz-zel nagyvárosias házaival.

Most a kora hajnal csendje borul a két-háromemeletes házakról szegélyezett szűk utcákra. Bozontos süvegű oláhok, bocskoros lábakkal taposva a sarat, eleség-félet szállítanak a piacra. Itt-ott sóprik a járdát. Idomtalan nagy

kék kezeit dörzsölve, tipeg az elelmes görög szatócs boltja előtt, melyben seprőnyéltől katrinczáig és falaptól piros keszkenőig mindent kaphatni.

Elrobozunk az új színház izléses homlokzata előtt, megérezzük a meghatározatlan stílyban épült székesegyházat s a félreeső helyen fekvő csinos zsinagógát, s aztán hosszan elnyúló laktanyák mellett visszahajtatunk az indóházhoz.

Ott harsogó zeneszó üdvözöl. Két bányászzenekar — a resiczai s a steyerdorfi — jelzi fölváltott játékával a mai nap ünnepélyeinek kezdetét. A sárga paszományos, fűzöld magas esakó, a testhez simuló sötétzöld egyenruha s a hátul fityegő fekete bányász-bőrköntény takarosan áll a jobbadára nyalka, értelmes arzu ifjakon. Szabatosan fujják, ughogy katonazenekarnak sem válnék szegényenre megtapsolt játéku.

Időközben kocsii kocsii után robot az indóház elé. Itt vannak a már előző nap érkezett budapesti s bécsi vendégek, az osztrák államvasut legfőbb hivatalnokai, a megye és város hatóságainak fejei, s közös hadseregbeli s honvédszék jelentékeny számmal.

Csupa sárga — első osztályú — kocsikból álló díszvonat fogadja magába a vasutársulat vendégeinek seregét. Hosszát fűtvent a lombgírlanokkal s nemzeti lobogókkal díszített mozdony, viharosan harsog föl a Rákóczi-induló s lassan, majd sebesebben robot tova a vonat az új pálya fényes sívonalán.

Jobbról-balról erdőseg. Temesvár tornyai csakhamar eltűnnek a láthatáron. Visszadölvé puha üléseinkre, nyitott ablakokból szemléljük a sík vidéket, gyér épületeivel s az őrházakhoz gyűlt embercsoportjaival.

A lakosság érdeklődése egyébiránt az-első állomásokon nem valami nagy. De már Rékán s Topolovezen tisztelő lakosság gyűlt a pálya mellé. Éljenzés fogad — jobbadára oláhság részéről. Körülbelül az egyedüli szó, melyet az állam uralgó nyelvből tudnak. De nekünk az is jól esik, hogy bocskoros barátjaink „éljen”-t s nem „szetreszke”-t kiáltanak.

Meg-megszólítunk egyet a glédába állított taesko iskolás gyerekek közül. Olyan harsányan kiáltottak éljen, hogy vonatunk kiesipett mozdonya kehegye robotott be az imént kavicsolt pályaudvarba. Ez az apró nép tán csak magyar faj ivadék?

Dehogyan az. Olyan sváb és „rumuny,” mint a parancsolat. Szegények dideregnek a hidegtől — akárhány meztől áll a nedves kavicsos — de azért bizalmasan vigyorognak reánk, hogy megkérdezzük: tudnak-e magyarul?

Meg sem értenek... Még csak éljenezni tudnak... Hej, ha vagy kétszáz szegedi s debreczeni tanítót lehetne átplántálni erre a nagy területre, hol oly hálás földadat vár a magyarosodás bajnokaira!

Átrobogunk a Bégát s a Temes-esatornát átívelő hidakon, s csakhamar Lugosra érünk. A táj elveszti sík jellegét. Alacsony domblánc vonul a kis mezőváros mögött délnek, legszél-sőbb elágazását képezve a lugos-bogsáni hegy-ségnek.

Taraczkdurrogás, zene, riadó éljenzés — s a mi mindennél többet ér — bájos hölgyek mosolya fogad a nemzeti lobogókkal, magyar czimerrel s lombfűrértékekkel pazarul díszített pályaudvarban. Lugos kitett magáért. Egész értelmisége légyottot adott egymásnak a peronon, míg jobbra s balra az indóháztól festői csoportozatban szegélyzik a vonalt az oláh közép férfi-s nőalakjai, amazok magyar fekete süvegben s báránybőr-ködmében, ezek fehér gyolesingben s szines katrinczában.

Hogy elindulunk: a város alatt, közvetlenül a pálya mentén, mozgalmal képen akad meg szemünk.

Országos vásár napja van. Szinte beláthatatlan sorban áll a sátoros kocsi sokasága a síkon. Itt ökrök, amott bárányok fölötté folyik az alku. Nehézkesen emelve bocskoros lábait, fut egy-egy kíváncsi paraszt tuskón-bokron át a pályához. Sajnáljuk, hogy nem akad időnk az érdekes sokadalom megtekintésére.

Gavosdián vagyunk, a honvédelmi miniszter birtokán. Közél a pályához, fákkal beültetett halmooskán emelkedik az egyszerű nemesi kuria: a Szende család fészke. Két bájos, viritó nővérben, kik a vonatra várakozó csoport élén

állanak, fölismerjük utolsó izig magyaros honvédgyőrünk leányait.

Az unokák mellett a nagyapa.

Hogy is mondja Horatius?... „Erőst nemzenek az erősek.”

A miniszter édes atya vagy nyolczvanéves aggyastyán, de erőteljessége legalább is husz évvel ifjabb kort sejtet. A nyolcz évtized sulya, mely vállaira nehezedik, nem tudta még meg-hajlítani alakját. „Ad multos annos!...”

Tovább röpit bennünket a vonat Krassó-megye síkján, melyet azonban most már jobbról-balról szakadatlan domblánc övez, s nem-sokára már a volt határvidék: Szörényemegye területén vagyunk. A két domblánc most már meglehetősen szűk völgyet képez. Alacsonyab lebegő fehér föllegek pillanatra azt hitetik el velünk, hogy hólepel fedi az erdő halmok bub-ját. A táj képe változatos. Berek s mező mind-egyre váltakozik. Faépületek jelzik, hogy az ország végvidékén járunk.

Ime Karánsebes, utazásunk czélpontja. Kellemesen lep meg, hogy Doda Traján, dakoromán érzelmű nyugalmazott cs. k. tábornok fészkeben egytől-egyik nemzeti lobogók, s magyar díszbe öltözött megyei tisztviselőkön akad meg szemünk. Örömmel hallgatjuk végig Pausz, Szörényemegye derék alispánjának hazafias beszédét, kinek a kormány képviselője, Ribáry felel.

Hogy véget ér a tisztelges s elharsog a resiczai zenekar szabatos játéka: már fűtyül a mozdony, mely visszarápiti vonatunkat Lugosba.

Sietünk helyet foglalni a vasuti raktárból étteremmé alakított s izlésesen díszített banket-helyiség asztalai egyikénél, melyek szinte görnyedeznek a gyümölcsös állványok, ezuk-rász-sütemények s piros s fehér nedűvel telt palaczkok sulya alatt.

Sokan vagyunk, majdnem harmadfélszáz. Ott látjuk az asztalán gróf Zichy Henriket s az osztrák vasutársulat legfőbb hivatalnokait: Brasson főigazgatót, de Serres építészeti igazgatót, Engerth forgalmi igazgatót, Blasovits magyarországi vezérfelügyelőt, Temes-, Krassó-és Szörényemegye hatóságának képviselőit, szóval egy nagy földterület értelmiségének színtét.

Tapsolunk gróf Zichy felköszöntésének, melynek éle finoman fordul az annexio politikája ellen, s harsányan megjelenézzük Seudier közös hadseregbeli ezredest, ki lelkesen szól a honvéd-bajtársakról.

De az idő gyorsan mulik. Mire leöblítjük Arabia bogyoínak zamatos fekete levét, készen áll a vonat, mely visszarápiti társaságunkat Temesvárra, honnan haza sietünk.

Hogy Morpheus ur kibocsát ölelő karjai közül — a városligeti bagolyvár tornyán akad meg szemünk.

Otthon vagyunk....

Borostyáni Nándor.

Egy diplomata utazása keleten háromszáz év előtt.

A „keleti kérdés,” habár nem a mostani alakjában, mindig megvolt, mióta a törökök Konstantinápolyt elfoglalták és Európában letelepedtek. Azóta mindig kötözgetik és oldozgatják azt, hol karddal, hol fúrgaggal, t. i. hogy diplomáciai uton, de hogy minő eredménnyel, mutatja az a körülmény, hogy még csak most uszunk igazán nyakig benne. A mult századok diplomatái között, kik, fejedelmek parancsából a „keleti kérdés” tisztázása végett Konstantinápolyban, illetőleg a török udvarnál megfordultak, első helyen itt Auger Gislen, Busbec ura, vagy mint magát latinosaiva nevezni szerette: Augerius Gislenius Busbecquius. Nemes atya, Gilles Gislen, Busbec, Busbeg vagy Busbeoc kastélyának ura (a régi jó időben a megállapított helyesírással nem sokat törődtek) a Lys folyó mellett, Commes és Menin között, vonakodott ugyan „házassági szent frigyre” lépni egy alacsony születési leánnyal, de hogy igazságot szolgálta, „szive választottjának”, tőle született fiának neveltetésében sem költséget, sem fáradságot nem kimélt s mindent elkövetett, hogy őt a tőkélynek akkortáiban elérhető legmagasabb fokára emelhesse, s a legelőkelőbb állomásokra segíthesse. A fiatal Busbec, ki atya házában nőtt fel, már kora ifjúságában

Háztartásoknak
ajánlatik a legjobb porosz
LOUISEGLÜCK-SZALONSZÉN
50 kgr. zsákokban pinczési szállítva á frt 1.05, egész fuvarban á frt 1,
Gutmann testvérek köszén-telepei.
Zweig Lajos, mérleg-utca 2.
2379

Szép, jó és dús választék található
Deák Testvérek szücs-árusoknál
Budapest, vaczi-utca 17. sz. alatt,
mindennemű női bársony, legújabb selyem és posztó bundák, ugyszinte férfi utazó és városi bundákban, nemkülönbön karkostyúk, gal-ler, lábszák, lábkosár, angora szőnyeg s még több e szakba vágó cik-kekben.
A tavasszal történt tetemes bevásárlásunk s az ennél elért mérsékelt árak, lehetővé teszik azt, hogy úgy minden darabnak jó és izléses kiállításra, mint mérsékelt, áránál fogva azon előnyben részesíthessük tisztelt vevőinket, hogy ez által oly tárgynak lehessen birtokába, mely minden tekintetben kíván-ságának megfelel, s több éveken át, szépség és jószágát megtartva használható legyen, s még a valódiságáért kezeséget is vállalunk.
Vidéki megrendelések beküldött mérték után, pontosan és gyorsan esz-köszölnének.
2483-6

ALSÓ INGEKET,
merino, selyem, crop-santó, gyapju és flanelből, 80 krtól kezdve — min-den áron szinte hozzá illő
nadrágok, vadászati mellények,
cachuék, fél selyem 1 frrtől kezdve, egész selyem 2 frrtől kezdve minden áron, nagy választékban található
Hollós J.
fehérmű és uri divat-tárában Budapest, Dorottya-utca 12. sz. 2497,9

Grünwald Henrik
2207-9
sírkő-raktára
Budapest,
főher. Mária Valéria-utca 9. sz.,
Lévay-féle házban,
ajánlja gazdagon ellátott
**siremlék szobor-
raktárát**
granit, vörös és szilézai márvány-ból, egymint homokkőből, mindenféle alakban és nagyságban.
Fentemlített munkák architektai rajz szerint legpontosabban ké-szítetnek és a lehető legolcsóbb áron szállítatnak.
Mintarajzok kívánatra díjmen-tesen és ingyenküldetnek.

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III. országos tűzoltó-gyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.
Walser Ferencz
első magyar gép- és tűzoltószer-gyár harang és ércöntődéje
BUDAPESTEN, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű
fecskendőit,
tűzoltó-egyletek légénységi felszereléseit, vállalkozik **kutak, szivattyúk és harangok** készítésére, jótállás mellett a legújanyosabb árakon.
Mintaszerelek, képes árlapók, kívánatra rendelkezésre állanak.
Községek és egyesületeknek részletfizetésre külön megegyezés szerint.
Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízű és versenyképességeért, első díjakkal jutalmazva.
2437

EPILEPSIE
(nehézkór) levél útján gy-gyaltik dr. KILLISCH
különleges orvos által neu-stadtban, Dresda mellett (Sász-országban). Már 8000-nél többben sikeresen gyógyít-szettek.

Bécs legolcsóbb forrása.
Az első és legnagyobb császári, királyi,
FOGL E. féle udvari fehérmű-gyár.
Központ: Bécs, Mariahilfstrasse 25.
elad és szállít, utánvét mellett is levélbeli megrendelésre, a legol-csóbb leszállított árakon kezeség mellett: fehér és legdivatosb színes férfi-ingekek, sberingből, gallerral vagy a nélkül 1 1/2, 2, 3 frrtől a legfinomabbak; ugyszinten oxford-, rumburgi vászoning-eket, melyek mindenütt még egyszer annyiba kerülnek, öbönkint csak 2 1/2, 3, 4, 5-6 frrtől a legfinomabbakat (a nyak bősége meg-jelölendő); női vászoningeket pongyolauzőnyökből, öbönkint 1 1/2, 2, 3 frrtől; gazdag hímzéssel 4-5 frrtől; férfi vagy női lábra-valókat 1, 2-3 frrtől; alsó szoknyákat 2, 3, 5-6 frrtől; gallérokat tuczetenkint, kszelöket 1/2, tuczetenkint 2-3 frrtől; vászon- vagy batiz-szelkendőket, fehér vagy színes szállel, tuczetenkint 2, 3, 4-7 frrtől; női vagy férfi-harmonyák, tuczetenkint 4, 5, 6-8 frrtől; egészszög-mellényeket, szóvott láb-szállokat 1, 1.50-3 frrtől; nyakraválókat 1/2 1-2 frrtől a legfinomabbakat; női háló-kön-lösöket, színesek vagy fehérek 3.50, 4, 6 frrtől.
Törülközők, abroszok, asztalkendők, lepedők szabott árakon.
Levelek kibaszítási árjegyzék, stb. végett.
FOGL E., cs. k. hites becsmester és cs. k. udvari fehérmű-szállítóhoz intézendők.
2337 9 Bécs, Mariahilfstrasse 25.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest
az 1877. évre megjelent
NAPTÁRAK JEGYZÉKE.
István bácsi naptára XXII. évf., alapítá Májor István, szerk. Köhalmi K. J. Képekkel. Füzve 50 kr.
Protestáns új képes naptár, új folyam, V. év, képekkel. Szerkeszti Duss Sándor. Füzve 50 kr.
Falusi gasda naptára, XIII. évfolyam. Szerkeszti Madai Isidor. Füzve 80 kr.
Lidércs-naptár, XVI. évfolyam. Képekkel. Füzve 60 kr.
Hunyéd-naptár (együttal katonai naptár), szerkeszti Aldor Imre. X. évfolyam. Füzve 60 kr.
Népszóló naptára, képekkel, szerkeszti Aldor Imre. IX. évfolyam. Füzve 40 kr.
Kossuth-naptár, szerkeszti Honfi Tihamér. VII. évfolyam. Füzve 40 kr.
Nemzeti nagy képes naptár (szelött Jóbarát-naptár). XIV. évfolyam, számos képpel. Füzve 1 frt.
Nők naptára, szerkeszti Bemcsky I. IX. évfolyam. Füzve 60 kr.
Borászati naptár. A földm. m. kir. minisztr. megbízása folytán szerkeszti dr. Nyáry Ferencz IV. évfolyam. Füzve 80 kr.
Deák Ferencz naptár, szerkeszti Aldor Imre. Sok képpel 50 kr.
A magyar nép naptára, szerkeszti Tatár Péter. Képekkel. Füzve 30 kr.
Iparos naptár, szerkeszti Gelléri Mór, az Alföldi Iparlap szerkesztője. II. évfolyam. Füzve 50 kr.
Nevesünk! Új humorisztikus naptár, IV. évfolyam. Füzve 40 kr.
Hataldó-naptár, hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok stb. számára. Kemény köt. 1 frt 20 kr.
Naptári jegyzék-könyvecske gasdák számára. Szerkeszti Jurenák Aurél, VI. évf., Kötve 1 frt.
Új falli naptár, egész év 20 kr.
Neuer illustrirter Volkskalender für Ungarn und Siebenbürgen, XI. Jahrgang. Geheftet 50 kr.
Neuer Wandkalender, ein ganzer Bogen 20 kr.

Valódi hajfonatok
röfnyl hosszak, teljes és valódi ép emberhajból, szálard, tartós munkáért kezeséget nyújtva, csak
frt 2.50-3
Kívánatra még szebbek is, minden színben:
frt 3.50, 4, egész 5 frrt
a legzebbek. Vidéki ren-delmények egy hajminta beküldésével pontosan és teljes melegezésére utánvét mellett eszközöl-tetnek Nemzetközö tárgyak a lozkeszégesebben be-cserélhetnek.
LÖWENBEIN J.
Budapest,
Kis-mező ut. az 30. I. emel.
3309

A FRANKLIN-TÁRSULAT nagy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:
KULIFFAY EDE.
A szabadság hősei és vértanúi.
Köt. kötet.
Ára füzve 1 forint.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre - 12 frt félévre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre - 8 frt félévre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre - 6 frt félévre - 3 *
45. szám. — 1876. Budapest, november 5. XXIII. évfolyam.

A DEÁK-SIREMLÉK TERVEZETEL.

HALOTTAK emlékének kegyeletes napján emlékezzünk meg a nemzet nagy halottjáról, ki a fővárosi kerepesi temetőben nyugszik ideiglenes sírjában. A nemzet méltó diszszel kívánja a sírok hazájában is fentartani Deák Ferencz emlékét s a hamvainak befogadására szánt mauzoleum költségei 100 ezer forintban vannak megállapítva. Emlékezzünk rá olvasóink, hogy a tervekre hirdetett pályázat kiválóan sikerült, mert a kitűzött három jutalomra

érdemes minták érkeztek be, sőt a bíráló bizottság egyet meg a jutalmazottakon kívül is oly kiváló elismerésben részesít, a mely mindenestre felköltheti a tervezet iránti érdeklődést azokban, a kik az ország-gyűlés szünetelése alatt a képviselőházban kiállított mintázatokat természetben meg nem tekinthették.
A kiállított s valóban szép tervek közül ez alkalommal kettőnek rajzát mutatjuk be.
Az egyiket, mely D. F. jellegével pályá-zott, az országos siremlék-bizottság, a bíráló bizottság javaslatára az első díjjal (2500 frank) jutalmazta. Szerzője Ger-

ter Kálmán, budapesti fiatal műépítész, ki tanulmányait a bécsi művészeti akadé-mián Hansen tanár vezetése mellett vé-gezte.
Javaslatának indokolásában a bíráló bi-zottság úgy nyilatkozik e tervezetről, hogy mindnyája között ezt a pályaművet találta olyannak, mely a kellő nyugodtság hangu-latának fölkelte mellett a kül- és belfor-mák öszhangját határozottabb mérvben és az alkatrészek szerencsés kifejlesztésében tünteti fel. Mindamellet azon ohasztását fejezte ki a jury, hogy kivitel esetében a kupola monumentalisabb styben volna ékítendő s el kellene hagyni a kőből ter-

A DEÁK-MAUZOLEUM TERVEZETE, GERSTER KÁLMÁNTÓL.